

Н.Є. ЯЦУК (доктор філософії, кандидат філософських наук, завкафедри філософії, філософії права і юридичної психології
Івано-Франківський університет права імені Короля Данила
Галицького, Івано-Франківськ, Україна
E-mail: ya.nat.0204.@ ukr.net

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКИ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНОЇ ІДЕЇ СОЦІАЛЬНОГО ПОСТУПУ ЧЕТВЕРТОЇ ВЕРСТВИ

У статті крізь призму досвіду української філософської думки розглядаються проблеми сучасної цивілізації, зокрема подальшого розвитку останньої. Акцент зроблено на значенні науки як визначальної ідеї соціального поступу четвертої верстви та розумінні цього явища українськими мислителями, перед усім Франком.

Ключові слова: наука, поступ, еволюція, постіндустріальне суспільство, українська філософська думка, франкознавство.

Вступ

Сучасна цивілізація перебуває у пошуках свого подальшого шляху розвитку, вибір якого має значення на рівні буття кожного індивіда, адже від стратегічних цілей людства, більшою чи меншою мірою, залежить сенс буття окремого індивіда, що заражає його життєвою енергією, витримкою, відкритістю до нового, готовністю до подолання труднощів тощо. Найважче людству і людині у періоди тупцювання на місці. Тоді особливо покликаною до запиту часу стає філософія, у царині якої підсумовується шлях пройдений, якимось чином підключається «зона забуття» та «історична пам'ять», і в тому плавильному котлі духу вимальовується прогресивна стежина, на яку мусить ступити найсміливіша меншість людства, щоб розвантажити напругу решти.

Донедавна вважали, що подібна стежина – стратегічний шлях усієї цивілізації, і тільки справа часу – рух нею тієї чи іншої частини людства. Коли ж людська думка осягнула, що сучасна міська цивілізація – тільки частковий випадок поступу людства, відгалуження «стежинок» можна розглядати саме як розвантаження людства під тягарем його проблем, спричинених, вочевидь, під впливом двох найважливіших взаємозв'язаних факторів – демографічного та еволюційного. Демографічний демонструє, що досягнута кількість (чисельність) людства перестає вміщатися в існуючу якість (тип соціального буття). Еволюційний показує, що на великій сукупності людства витворено новий тип індивіда, придатного до життя в іншій соціальній реальності. Таким чином позаду хвилі суспільного поступу ніколи не залишалася цілковита пустеля, а свого роду «Адами», поставлені вищою Волею доглядати «Едеми» попередніх витків еволюції – частина людства, що віднаходить сенс свого життя в архаїчних формах організації соціуму.

Аналіз попередніх досліджень.

Сьогодні філософи, випробувавши свою професію у різних сферах царини індустріальної свідомості (попит-пропозиція) все більше завертають у черговий плавильний котел духу. Д. Белл та Е. Тоффлер в останні десятиліття ХХ ст. розв'язали багато масштабну дискусію щодо подальшого шляху людства. Ними, як і всіма новаторами, рухала прекрасна ідея покращення життя більшості людей у тому плані, щоб вивільнити частку їх неминучої буденної рутинної праці щодо задоволення своїх біологічних потреб, і спрямувати це у розвиток творчого потенціалу особистості. Визначальним чинником таких перемін, на думку Д.Белла та Е.Тоффлера, як відомо, мала стати наука. Хочемо зазначити, що, крім слова «наука», нічого нового у гаслах теоретиків постіндустріалізму не було. Якщо у їх заклик підставимо слово «машина», то повернемося на сто років назад, якщо словосполучення «поширення освіти», то ще на сто років назад і т.д. Ідея покращення життя людини стара як світ.

Однак Д. Белл та Е. Тоффлер заявили про можливість існування нового типу суспільства з домінуючим сегментом наукової праці, тобто суспільства, у якому абсолютна більшість людей буде зайнята розумовою, а не фізичною працею. Більше того, у такий спосіб, нарешті розпочнеться процес творчої самореалізації індивіда. Це було справді новим, і якраз це зумовило потужну хвилю якісно нових досліджень, включаючи дослідження антропологічного характеру.

Первісний оптимізм Д. Белла і Е. Тоффлера був збалансований так званою проблемою «20x80». До прикладу, В. Г. Федотова стверджує, що для 80% населення світ ніколи не стане постекономічним, що для абсолютної більшості споживчий стандарт продовжує залишатися одним із провідних факторів поведінки людей [4]. До того Ю. Хабермас писав, що раніше люди йшли із сільськогосподарського в індустріальний сервіс і тут знаходили своє застосування, тепер же постіндустріальне суспільство не зможе прийняти усіх, хто буде змушений піти з індустріального суспільства [6]. Так визріває серйозна проблема «зайвих людей» перехідного етапу сьогодення.

Новизна і завдання даного дослідження полягає у тому, щоб у контексті зазначених проблем проаналізувати досвід української філософської думки. Без подібної праці подолання негативних тенденцій соціального плану не може бути успішним, бо пошук і очікування універсальних рецептів – феномен модерної свідомості, а сучасні проблеми мають причини постмодерного характеру. Зазначимо, що українські рефлексії постмодерного буття є помітним явищем філософських досліджень, проте все ж залишаються ще далекими від створення адекватної часу теорії, спроможної, якщо не розв'язати, то хоч пом'якшити тиск проблем сьогодення на сучасну українську людину.

Виклад основного матеріалу.

Цікаві міркування про ключову ідею певної верстви як чинника її соціального поступу знаходимо у праці І.Франка «Мислі о еволюції в історії людства» [5, с.77]. Геніальний український мислитель, передусім, зауважує, що «історія навсігди остане великим уривком, в котрім тисячні хиби та Яцук Н.Є., 2013

прогалини мусить заповнювати власний розум, власна логіка і власне чуття історика». Це означає: щоб зрушити вперед, ми мусимо нашу фактичну дискретну історію заповнити до рівня недискретного знання без білих плям – охопити думкою простір між минулими подіями, наче своєрідною плеврою, свого роду вдихнути дух в історію, щоб вона потім надихнула нас до руху вперед, в майбутнє. Яким чином одухотворимо її, в такому напрямку вона підштовхне нас.

У зазначеній праці І. Франко, розглядаючи феномен еволюції з її, так би мовити, найнижчих природних стартів, зауважує, що у понятті еволюції містяться два супровідні процеси: поступ наперед і поступ назад, при тому, на його думку, «поступ наперед є проявою первісною, переважаючою і нормальною; поступ назад – проявою пізнішою і хворобливою» [5, с.82]. Одна і друга еволюції мають свої причини. До прикладу, в біологічному світі причиною еволюції є боротьба за існування, у свою чергу спричинена тим, що за своє життя організм виробляє більше насіння, ніж на даному просторі може вижити. Виживає те, що зміниться і краще пристосується до обставин життя, при тому змінитися може не на багато, є допустимі межі змін у рамках своєї природи.

Розглядаючи еволюцію людської природи, Франко наголошував на переломному етапі, пов'язаному із появою вогню: багато енергії йшло на роботу із грубою сировою їжею – груба природа перемагала, брала верх. Інший важливий чинник людської еволюції, на думку Франка, – війна, результатом якої став поділ праці, поява держави і сходження на вищий щабель суспільної драбини військової знаті (вершників) – верстви, що несла ідею привілеїв, ієрархії. І в першому, і в другому випадку спричинялись радикальні зміни у людському способі буття.

Зазначимо, що Франко не був новатором, розвиваючи ідею соціального поступу через поняття верстви (касти). До прикладу, тим шляхом уже йшов Ф. Ніцше у своїй «Генеалогії моралі». Крім того, Франко якось оминув верству брахманів (жреців, волхвів), чітко не виписавши ключової ідеї цієї касти, завдячуючи якій вона, свого часу, займала соціальний верх. Водночас український мислитель виразно констатує, що буржуазія, «третя верства йшла під гаслами свободи, рівності і братерства», але, здобувши владу, зупинилась зі своїми гаслами на собі [5, с.133]. Гасло, ідеал, на думку Франка, необхідні, щоб знати в ім'я чого ведеться боротьба. В ім'я якого ж ідеалу здатна піднятися на свою боротьбу четверта верства? Каменярь вважає, що «ідеал робітників вимальовується з критики існуючого ладу, з почуття і розуміння потреб народних, з розвитку історичного» [5, с.135]. І все. Чіткої ідеї, головного гасла, на жаль, не бачимо, вони ведуть до програм соціалістичного перетворення суспільства і розвиваються у них, будучи писаними мовою понять попередньої верстви – вільний перехід, свобода об'єднань і т.п. А вона йшла в історію як суб'єкт останньої, говорячи своє власне слово, свою власну правду. Цілком очевидно, що ідея рівності їй була потрібна не для того, щоб урівнятися з робітником, а, навпаки, дотягнутися до дворянина і урівняти його з собою. Так що її гасла

Філософське осмислення науки як визначальної ідеї соціального поступу четвертої верстви

– гасла не працюючого люду. Однак поміж усього іншого, обрамленого у буржуазні обгортки, знаходимо і те, що співзвучне нашому часу – тезу «наука стане надбанням усіх» [5, с.139], оскільки Франко добре розумів, що «визнання формальної юридичної свободи не дає автоматично свободи економічної» [5, с.123].

Таким чином, діючи франковим методом «заповнення хиб і прогалин в історії» розумом дослідника-науковця, можемо перейти до аналізу значення науки з точки зору самого Франка, зауваживши, що Каменяр розглядав науку одним із чинників соціального поступу четвертої верстви. Як це в'яжеться з вихідною тезою фундаторів постіндустріалізму? Вони наголошують на науці як визначальному чиннику, і не прив'язують її до якої б то не було верстви. Але чи йшла якась верства в історію під гаслом науки – ні. Брахмани несли ідею недоторканості, воїни – ідею привілеїв, кшатрії – рівності, свободи, братерства. Чому саме наука – ключове гасло саме четвертої верстви? Якщо розглядати людину у контексті домінуючої біосоціальної парадигми, то мусимо погодитись, що людське життя зумовлюється двома чинниками – біологічним (вродженим) і соціальним (набутим). І перша, і друга, і третя верства несуть на собі, так би мовити «дарунок факту народження», що ставить людину до старту в життя з певної точки, але однозначно вищої від нуля. Тут доцільно пригадати думки українського ренесансного мислителя Станіслава Оріховського про людину як недорозвинуту істоту [3], що мусить компенсувати свою біологічну «недорозвинутість» навчанням – чинником виключно соціальної природи, що, за жодних, навіть найсприятливіших умов, не передається генетично, але здобувається індивідуальним зусиллям. Оскільки «дарунок факту народження» не входить ні найменшим чином до стартової точки у життя четвертої верстви, то саме на її рівні абсолютизується значення навчання і науки. Так як природні здібності (пам'ять, слух, уява ...) однаково можуть проявитися у будь-якій верстві, то їх можна винести за дужки і не брати до уваги. Отже наука – історичне слово працюючого люду, не засіб до життя (як в інтелігенції), не прислуга економіки з метою створення технологій і прибутків (як в буржуазії) – а синкретичний сплав «мета+засіб» – надія, сподівання, і, водночас, чинник, що допомагає рухатися вперед.

Цікаво, що саме під таким кутом зору Франко і бачив науку, досліджуючи її у багатьох своїх статтях. Загалом український мислитель мав оригінальний погляд на науку: «можна, наприклад, знати, що такі і такі величезні скарби лежать у глибині моря або на місяці, і, не зважаючи на те знання, загинути з голоду. Від науки вимагаємо не лише безплідного знання ... Від справжньої науки ми передусім вимагаємо, щоб була вона корисною, щоб давала нам можливість перемагати без великих втрат у вічній боротьбі з природою за існування і збереження» (Праця «Наука і її взаємини з працюючими класами») [5, с.32]. З наукою Франко пов'язував людські уявлення про щастя: «людина споконвіку прагне до однієї мети, до щастя. Того щастя вона досягне аж тоді, коли наука і праця зіллються воедино, коли всяка її наука буде корисною працею для суспільства, а всяка праця

Яцук Н.Є., 2013

буде виявом її розвинутої думки, розуму, науки. І народи тільки тоді зможуть досягти щастя і свободи, коли всі будуть вченими працівниками, тобто коли кожен буде розвинутий розумово, по можливості якнайвсебічніше.» [5, с.33]. Із зазначеного бачимо, що Франко виділяв «дві сторони науки: знання і праця» [5, с.32], що «розлучені у житті, марніють обидві, як дві половини однієї рослини, розрізаної надвое» [5, с.33]. «Новіші часи прагнуть ... до з'єднання тих двох понять до купи. І, по суті, відколи наступив той поворот у людських прагненнях, бачимо величезний поступ і в науці, і в розвитку засобів, що покращують людську працю» [5, с.33]. Мислитель наголошував, що у розумінні науки як єднання праці і знання, найближчими до неї стають робітники, бо тільки через їх працьовиті руки найновіші досягнення науки можуть прислужитися справі суспільного поступу. Наука, з одного боку, стає соціальним ліфтом для найенергійніших робітників, водночас вона стирає різницю станів, підносячи нижчі і відбираючи привілеї у вищих [5, с.34].

Найголовніша мета науки – людина і її благо. Є дві групи наук: природничі(про природу загалом і про людське тіло, зокрема, бо людина складається із душі і тіла) і антропологічні (про людську душу, про те, чим людина відрізняється від решти творінь). Визнаючи цей притаманний його часу поділ наук, Франко болісно реагував на питання поділу в науці, особливо фахового, вважаючи, що наука – «відбиток дійсності і живої природи у мислячій умі чоловіка, і в ній отже, так як і в природі, все раз у раз движеться, змінюється, все в'яжеться одно з другим і впливає одно з другого».

Із цих позицій критикував сучасну йому школу як таку, що дає наукові знання безсистемно, уривками то з однієї, то з іншої науки, тим самим притуплюючи пам'ять і затемнюючи саму науку. Таке навчання не привчає ні до якої серйозної праці, навіть до праці думки, в результаті не розвиває дітей, а формує з них підданих. Інша актуальна проблема у царині шкільної науки – бідність, через яку значна частина дітей не здобувають навіть такої освіти, а без освіти дитина виростає грубою: темною і недоброю. У праці «Кому за це сором?» Франко наголошує, що у час, коли наука перетворюється у рушійну силу суспільного прогресу, особливо важливо, щоб під час навчання молода людина здобувала «найширший кругозір, ... найбільше теоретичного знання, принципів, ідеалів, бо пізніше, під вагою практичного життя, ніколи буде, а часто прийдеться, черпати з того скарбу, поглядів, ідеалів, придбаних в молодіжнім віці» [5, с.247].

Освіта – це орієнтир для сучасної людини у її соціальному просторі, без освіти вона перетворюється у неоварвара, що вештається уже не по лісах і печерах, а по міських бруківках, що, втім, не є чимось кращим, навпаки, гіршим, бо, якщо у дикій природі на людину чатував грізний звір, у суспільному житті на неї чекає небезпека набагато більша – «чоловік, озброєний усіма засобами цивілізації, аби в разі чого позбавити свободи або навіть життя» [5, с.321]. Дана думка Франка особливо співзвучна з проблемою «зайвих людей» сучасного суспільства, яких цивілізація

Філософське осмислення науки як визначальної ідеї соціального поступу четвертої верстви

перетворює у неоварварів і для яких поступ – це шлях не наперед, а назад.

Франко бачив загальну освіту і науку запорукою не тільки матеріального поступу, але й змін на рівні людського мислення, а також радикальних зрушень як у соціальному бутті, так і в державотворенні, чи то з соціалістичних, чи то федералістських, чи то будь-яких інших засад: без доброї науки жодні з них не дадуть результатів.

При тому всьому Франко не перетворював науку на чергового ідола людства: «люди починають переконуватися, що само багатство, сама наука, сама штука, не може дати чоловікові повного щастя. Наскільки чоловік може бути щасливим у житті, він може се тільки у співжитті з іншими людьми...» [5, с.345].

Ця теза особливо перегукується з кореляціями «наука – людське щастя – соціальний поступ» у творчості Г. Сковороди, який розумів науку як спосіб трансформації людини як біологічної істоти (словами Франка як звіра) у людину як соціалізовану особистість, що своєю активною працею зуміла розпізнати свій талан, своє призначення, тим самим віднайшла власне щастя, зробила щасливими своє найближче оточення і привнесла маленький камінь поступу для свого суспільства. Три природи, на думку Сковороди штовхають суспільство наперед – суддівська, воїнська і наука (вчительство). При цьому зупинимось на думці, що вчительство потрібне всім природам. Чи не суперечить дана теза ключовій ідеї даного дослідження про науку як гасло четвертої верстви?

Якщо розглядати науку у кореляції «праця-відпочинок (дозвілля)», або «чорнороби-білороби», то зазначена суперечність вимальовується, оскільки вищі касти асоціювали науку з дозвіллям, з особливим благородним видом діяльності, право на яку як спосіб до життя є обмеженим. Франко ж чітко перекинув науку по той бік межі, у царину праці, а не дозвілля, яке він розумів дещо інакше – як час для роздумів про сенс власного життя і долю свого народу. Бо наука, на його думку, як зазначалось вище, має служити не тільки панові, але й робітникові, працюючій людині, а отже, людина теж має служити науці, віддаючи їй свої сили, і це вже не відпочинок. Бо відпочинок – це тоді, коли ми сили відновлюємо, а не втрачаємо.

Можна сказати, що у царині науки Франко зробив те саме, що М. Вебер у царині індустріальної (підприємницької) праці. Він показав, що наука – це, передусім, праця, яка приносить свої плоди тільки за умови щоденної рутинної діяльності. Це праця, яка стомлює і виснажує, не дивлячись на те, що вона не фізична, а розумова. Саме Франко, а не хто інший, наголошував, що, поряд із такою працею, людині неминуче потрібна праця фізична, бо остання забезпечує потребу руху (здорового тіла з здоровим кровообігом, оскільки розумова праця забирає більшу кількість кисню, ніж праця фізична). Хіба не втіленням цієї думки Франка є сучасна індустрія фітнес закладів?

Точно з таких позицій вели свою смертельну дискусію представники «розстріляного Відродження» з пролетарськими протекціоністами, закликаючи вустами, передусім М. Зерова, М. Хвильового, М. Куліша, до Яцук Н.Є., 2013

«підвищення нашої власної кваліфікації» [2, с.575], зверненням до першоджерел, перш за все, європейських, тих, із яких постала, на їх погляд, Європа психологічна, – та, що з власних надр породила найпрогресивніші ідеї громадянського суспільства, демократії тощо. Варто також зауважити, що призначення подібної інтелектуальної праці як альтернативи «українського назадництва», представники «розстріляного Відродження» пов'язували із так званим «оазисом азіатського Ренесансу», що мав, на їх думку, представляти останню епоху в історії людства – пролетарську і розгорнутися в Україні, «під блакитним небом південно-східної республіки комун».

Цілком очевидно, що важко назвати науку гаслом третьої верстви, беручи до уваги її жагу збагачення, у тому числі і, навіть передусім, з науки. Останнє дає підстави для оптимістичного погляду у нове, постіндустріальне, майбуття.

Висновки.

Українські мислителі здійснювали філософські рефлексії науки. І це здійснення постає як безперервний процес. При цьому перевага надавалась прагматичному, а не спекулятивному підходу до науки, що передбачало практичну віддачу від неї, перед усім на рівні вдосконалення власного життя людини. Франко – один із таких українських мислителів, який у душі свого часу, і навіть випереджуючи його, розглядав науку у її тісному зв'язку з працею і трудящим людом. Також він бачив доступність науки одним із чинників соціального поступу четвертої верстви.

Хоч як не парадоксально це звучить, але не виключено, що сучасних неоварварів із дипломами про вищу освіту («зайвих людей») таки поглине нижчий поверх головного сектора постіндустріального суспільства, подібно процесам на межі аграрно-індустріального переходу. Можливо тут остаточного слова ще не заявив демографічний чинник (не досягнуто критичної межі). Не виключено, що історія зійде з магістралі у царину роздоріж, і хтось понесе на собі тягар руху вперед, а хтось – повернення назад, до витоків, щоб з висоти здобутків сучасності доповнити давніші форми людського співжиття до Едему, що можемо побачити на прикладі теорії і практики розбудови так званого замиського способу життя, що поєднує у собі природне довкілля і зручності цивілізації.

Хочеться думати, що поділ наук на природничі й антропологічні, що тривалий час хвилював уми вчених людей, у тому числі й Франка, теж мав своє призначення з позицій історії. Все частіше зустрічаються публікації, у яких пишуть про прив'язку природничих наук до матеріального поступу людства, а антропологічних – до духовного. Ці науки різні і за предметом, і за методом, і за призначенням, і за формою істини. У природничих науках – істина – те, що підтверджується фактами, в антропологічних – істина – те (ідея, гіпотеза, теорія), що робить людину хоча б трохи добрішою, що, в результаті, забезпечує моральний поступ людства.

Якщо раніше все визначали закони природи, їх дія і людське знання про них, то тепер жереб переходить до людини. Від її знання, від її вміння Філософське осмислення науки як визначальної ідеї соціального поступу четвертої верстви

скористатися цим знанням на користь добра, залежить наше майбутнє. Тут варто пам'ятати: хіба науковці відкрили усі закони природи (царину творінь Бога)? А прогрес пішов шляхом відкритих законів. Так само і в царині антропологічної науки: хіба дослідних-науковець покриє своєю думкою усю царину творінь людини? А поступ моральний може зрушитися тільки в одному напрямку, або не зрушитися.

Усе це покладає особливу відповідальність на науковця за його відбір і тлумачень знання, розлитого в широкому інформаційному морі, що, у свою чергу, потребує титанічних зусиль величезної когорти учених.

Перспективи подальших досліджень:

- українська філософська думка;
- теорія постіндустріального суспільства;
- філософія науки.

Список використаної літератури

1. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі / Ф.Ніцше – Львів: Літопис, 2002. – 320 с.
2. Зеров М. Євразійський ренесанс і пошехонські сосни / М.Зеров // Зеров М.К. Твори: В 2т. Т. 2: Історико-літературні та літературознавчі праці / Упоряд. Г.П.Кочура, Д.В.Павличка. – К.:Дніпро, 1990. – С.573-581.
3. Оріховський С. (1513–1566). Твори / Пер. з лат. та старопол. В. Литвинов. – К.:Дніпро, 2004. – 668 с.
4. Федотова В.Г. Факторы ценносных изменений на Западе и в России / В.Г.Федотова // Вопросы философии. – 2005. – №11. – С.3-24
5. Франко І.Зібрання творів: В 50 т. / Іван Франко // Т. 45: Філософські праці / Упоряд. та комент. В. С. Горського та ін.; Ред. В. Ю. Євдокименко. – К.: Наук. думка, 1986. – 574 с.
6. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне. Пер. с нем. / Ю. Хабермас. – М.: Издательство «Весь Мир», 2003. – 416 с.

REFERENCES (TRANSLATEO & TRANSLITERATED)

1. Nietzsche F. Beyond Good and Evil. Genealogy of Morality / F. Nietzsche - Lions: Chronicle, 2002. – 320 p.
2. Zerov M. Eurasian renaissance and Poshekhonskij pines / M.Zerov // MK Zerov Works: In 2v. Vol 2: Historical – literary and literary works / Ed. H.P.Kochur, D.V.Pavlychko. - Kyiv: Dnipro, 1990. – P.573-581.
3. Orihovskiy S. (1513-1566). Works / Trans. from Lat. and Old Poligh. V. Litvinov. - Kyiv: Dnipro, 2004. - 668 p.
4. Fedotova V.G. Factors of qualitative changes in the West and in Russia / V.H.Fedotova // Issues of Philosophy. - 2005. - № 11. - P.3-24
5. Franko I.Collection of works: The 50 t / Ivan Franko // V. 45: Philosophical Works / Ed. and com. VS Gorskyi et al., Ed. VY Evdokimenko. - K.: Scientific. opinion, 1986. - 574 p.
6. Habermas J. Philosophical discourse about the Modern. Trans. From German. / J. Habermas. - Moscow: Publishing Company "All the World", 2003. - 416 p.

Н.Е.ЯЦУК

Ивано-Франковский университет права имени Короля Данила Галицкого, Ивано-Франковськ

E-mail: ya.nat.0204.@ ukr.net

ФИЛОСОФСКОЕ РАЗМЫШЛЕНИЕ О НАУКЕ КАК ОПРЕДЕЛЯЮЩЕЙ ИДЕИ СОЦИАЛЬНОГО ПРОГРЕССА ЧЕТВЕРТОГО КЛАССА

В статье сквозь призму опыта украинской философской мысли рассматриваются проблемы современной цивилизации, в частности дальнейшего развития последней. Акцент сделан на науку как определяющей идеи социального прогресса четвертого класса, и понимании этого явления украинскими мыслителями, в первую очередь Франко.

Ключевые слова: наука, прогресс, эволюция, постиндустриальное общество, украинская философская мысль, франкознание.

N.YATSUK

Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Galytskyu, Ivano-Frankivsk

E-mail: ya.nat.0204.@ ukr.net

PHILOSOPHICAL CONCEPTION OF SCIENCE AS A KEY IDEA OF THE SOCIAL ADVANCE OF THE FOURTH CLASS

The article highlights problems of the modern civilization, namely its further development, through the experience of the Ukrainian philosophical idea. The emphasis is made upon definition of science as a key idea of the social advance of the fourth class and perception of this phenomenon by Ukrainian philosophers, mostly by Franko.

Key words: science, evolution, postindustrial society, Ukrainian philosophical idea, Franko studies.

Стаття надійшла до редколегії 01.04.13

Прийнята до друку 05.04.13

Рецензент: д.філософ.н.,проф. Попов С.М.